

TERMÉS

Habsburg Mária Krisztierna és Hall in Tirol

Az ausztriai Hall in Tirol város Jézus Szíve-bazilikájának (Herz-Jesu-Basilika) a kriptájában öt Habsburg főhercegnő alussza örök álmát. Nevezetesen I. Ferdinánd német-római császár, magyar és cseh király, valamint Jagelló Anna hercegnő (II. Ulászló magyar, cseh és horvát király lánya) gyermekei, Margit (1536–1567), Ilona (1543–1574) és Magdolna (1532–1590), továbbá Habsburg II. Károly főherceg és Wittelsbach Mária Anna bajor hercegnő két lánya, II. Ferdinánd császár és király testvérei, Eleonóra (1582–1620) és Mária Krisztierna (1574–1621). Közülük minket, magyarokat az utolsóként említett Mária Krisztierna személye érdekelhet a leginkább. És miért? Nos, nevezett főhercegnő nem másnak volt az elvált felesége, mint Báthory Zsigmond erdélyi fejedelemnek. Mi több, 1596. január és március, 1597. január és március, valamint 1598. április és május között ő volt Erdély helytartója.

Habsburg Mária Krisztierna

„Erdély végzetes asszonya” – ahogy őt a jeles történész, Benda Kálmán elnevezte – a stájerországi Grazban 1574. november 10-én látta meg a napvilágot, II. Károly osztrák főherceg és Mária Anna bajor hercegnő lányaként. A családi feljegyzések szerint szelíd lelkű, komoly, engedelmes kislány volt. Grazban és Münchenben nevelkedett, kitűnően írt és fogalmazott, ami még a legjobb neveltetésben részesült hölgyek között is kimagaslónak mondható. 21 éves volt, amikor Grazban 1595. március 5-én jelképesen, Gyulafehérváron 1595. augusztus 6-án pedig ténylegesen Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem felesége lett. Ezen házasságot azonban – Báthory impotenciája vagy szexuális aberráltsága, esetleg homoszexualitása miatt – soha nem hálták el, és így az fokozatosan megromlott. Végül 1599 áprilisában végleg megszakadt a kapcsolatuk, és Mária Krisztierna elhagyta Erdélyt. A hivatalos válásra még ebben az évben, augusztus 17-én került sor, majd 1607-ben „Báthory Zsigmondné” az ausztriai Hall-i kolostorban telepedet le, melynek 1612-től ő volt a főnökhasszonya. A halál is itt, Hallban érte 1621. április 6-án este 8 és 9 óra között.¹

Ez utóbbi közlés alapján, az ausztriai Hall in Tirol város római katolikus plébániájának (Pfarre Hall in Tirol) a matrikuláiban megpróbáltam megkeresni Mária Krisztierna főhercegnő halotti bejegyzését. Kutatásaimat siker koronázta, és az anyakönyvben meg is találtam a keresett dokumentumot.²

És, hogy mi áll ebben a német nyelvű, mindössze egy soros anyakönyvi bejegyzésben? Nos, csupán annyi, hogy „[1621. Aprilliss] 6. *Erzherzogin Maria Christierna zu Österreich*”, azaz, 1621. április 6-án elhunyt Ausztriai Mária Krisztierna főhercegnő.

¹ Habsburg Mária Krisztierna életéről ld. *Benda Kálmán*: Erdély végzetes asszonya. Bp., 1986; *Estók János*: Királynék könyve. Bp., 2005. 108–109.; *Karl Reußenberger*: Prinzessin Christierna von Innerösterreich (1574–1621). In: Mittheilungen des Historischen Vereins für Steiermark. Bd. 30. Graz, 1882. 27–72.; *Szádeczky Lajos*: Báthori Zsigmondné Mária Krisztierna. Bp., 1883; Új Magyar Életrajzi Lexikon IV. köt. Főszerk.: *Markó László*. Bp., 2002. 493–494. etc.

² Tiroler Landesarchiv. MF 1146-1. Kirchenmatriken. Pfarramt Hall in Tirol. Totenbuch. 1618–1631. Seite 539.

Habsburg Mária Krisztierna koporsója a Hall-i Jézus Szíve-bazilika kriptájában (jobb oldalon) (Merény-Metzger Gábor felvétele)

lós Boldogasszony-templomba, a napjainkban is működő – és a Jézus Szent Szíve Leányai apácák (Töchter des Heiligsten Herzen Jesu) tulajdonában lévő – Jézus Szíve-bazilika (Herz Jesu Basilika) kriptájába.³

Merényi-Metzger Gábor

Egy elfeledett magyar nyelvű bányászsegélyegyleti alapszabály a XVI. századból Felsőbányáról

A *Bányászati és Kohászati Lapok* első évfolyama (1868) február 15-i számának 22–23. oldalán egy XVI. századból, Felsőbányáról valónak jelzett bányászsegélyegyleti alapszabály átirata jelent meg. A másolatot Szmik Nátán bányamérnök adta közre az alábbi magyarázattal: „*E lapok t. olvasói előtt is nem lesz talán érdektelen megismernedni egy oly magyar nyelven szerkesztett, 16-dik századból való okmánnal, mely tanúbizonyosságul szolgál annak, hogy egy részről már az akkori időben a magyar nép is, hol alkalma volt reá, foglalkodott a bányászattal, más részről pedig, hogy az egyesülési szellem; mely napjainkban csodákat mivel, már azon korban kezdett fejledezni bányaiparosok és munkásaik közt; segély-egyletet alakítván magok között, beteg, igen veszélyes bánya-munkájok közben meg sérült, vagy más módon nyomorúságra jutott társaik gyámolítása végett.*”

³ Habsburg Mária Krisztierna temetéseiről ld.: In: *Alois Jahn*: Das Haus Habsburg. Bd. I/1. Wien, 2002. 242.; *Brigitta Lauro*: Die Grabstätten der Habsburger. Wien, 2007. 297.; *Selma Wodenegg-Röck*: Die Schicksale des königlichen Damenstiftes zu Hall. In: *Tiroler Heimat*. Nr. 31/32. Innsbuck-Wien, 1966. 179. etc.